

**Underlag till förskolerapport 2021 för
Östermalms stadsdelsnämnd**

Innehållsförteckning

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2021.....	3
Personalens utbildningsnivå och strukturella förutsättningar	3
Strukturella förutsättningar	3
Tillgång till förskola	3
Insatser för att stärka barns språkutveckling.....	3
Svenska språket och flerspråkighet	3
Nationella minoritetsspråk.....	4
Insatser för att höja personalens språkliga kompetens.....	6
Bedömningsgrunder för tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd.....	6
Förbättringar i personalens arbetssituation	7
Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndsområdet.....	8
Förslag till kommunfullmäktige 2021	8

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2021

Personalens utbildningsnivå och strukturella förutsättningar

- **Beskriv vilka insatser som genomförts under året för att säkerställa att alla barn får kontinuerlig undervisning av legitimerade förskollärare.**

Det få barngrupper som under året – under begränsad tid – inte haft en förskollärare i arbetslaget har berott på glapp som uppstått i samband med uppsägningar och rekrytering. När dessa glapp uppstår finns lokala rutiner för hur undervisning av förskollärare säkerställs under tiden. Detta måste tas hänsyn till vid tolkningen av den redovisade statistiken i nedan tabell.

Strukturella förutsättningar

	2021	2020	2019
Barn per grupp i genomsnitt totalt	15,1	15,6	16
Barn per grupp i genomsnitt yngre barn	13,9	14,1	14,7
Barn per grupp i genomsnitt äldre barn	17,1	18,5	17
Antal barngrupper som saknar legitimerad förskollärare som kontinuerligt undervisar barnen (enligt ovan definitioner)	9 OBS - se svar/kommentar i avsnittet före denna tabell.	5	4

Tillgång till förskola

- **Öka förskolans tillgänglighet i socioekonomiskt utsatta områden.**

Östermalms sdf är inte ett socioekonomiskt utsatt område.

Stadsdelen har inte inventerat vilka barn som är inskrivna men inte deltar regelbundet i förskolan. Däremot arbetar vi enligt rutinen att vårdnadshavarna kontaktas om barnet är borta från förskolan under ett längre tag. Under pandemin har orsaken till eventuell längre frånvaro främst berott på oro för smittspridning.

I övrigt – se svar från föregående år.

Insatser för att stärka barns språkutveckling

Svenska språket och flerspråkighet

- **Finns handlingsplaner eller stödmaterial för det språkutvecklande arbetssättet på stadsdelsnivå? I så fall, på vilket sätt följs arbetet upp?**

Vi följer läroplanen och använder vid behov Skolverkets vägledningar på området.

- **På vilket sätt görs prioriteringar för barns språkutveckling på nämndnivå?**

Barns språkutveckling är både ett läroplansområde och ett prioriterat område inom stadens budget, vilket återspeglas i vårt VP.

- **På vilket sätt samlas uppgifterna till språkinventeringen in på förskolorna?**

Vad gäller barnen har arbetslagen mycket god kännedom om barnens språk, såväl genom utbildningen som genom dialog med vårdnadshavarna. Vad gäller personalens språkliga kompetenser insamlas dessa i år utifrån att de ska vara beredda på att kompetensen kan användas såväl inom förskoleområdet som inom stadsdelen om behov uppstår bland barnen.

- **På vilket sätt bearbetas uppgifterna till språkinventeringen på enhets- respektive nämndnivå i det systematiska kvalitetsarbetet?**

De redovisas i de rapporteringsunderlag där de efterfrågas. I övrigt används de om behov av specifik språkkompetens uppstår, främst inom minoritetsspråken.

- **På vilket sätt påverkar resultatet av språkinventeringen organisering av personalresurserna, på enhets- respektive nämndnivå?**

Språkinventeringen i sig påverkar inte organisering av personalresurser, eftersom ledning och arbetslag i förskoleområdena arbetar löpande med organisering av resurser utifrån de behov som finns/uppstår/avslutas i förskolorna. Underlaget kan däremot användas om specifika språkliga behov uppstår, till exempel modersmålsundervisning i minoritetsspråk inom stadsdelen.

Nationella minoritetsspråk

- **På vilket sätt har ni informerat vårdnadshavare om rätten till förstärkt språkstöd i de fem nationella minoritetsspråken och förskola helt eller till väsentlig del på de tre förvaltningsområdesspråken?**

Information sker via stadens hemsida, Kontaktcenter, köhandläggare, öppen förskola, parklek och socialtjänst.

- **Hur ser efterfrågan och tillgång ut av förskola på de tre förvaltningsområdesspråken?**

Vi har ett syskonpar med efterfrågan på meänkieli. Vad gäller tillgången, se svar nedan.

- **På vilket sätt har ni organiserat för och bedrivit undervisning på de nationella minoritetsspråken? Vad har ni sett för möjligheter och utmaningar?**

Vi i förskolan är helt på det klara med vad som gäller nationella minoriteters rättigheter och vilket uppdrag vi har i förskolan i relation till dessa. Vi efterfrågar inte mer information eller utbildning om dessa skyldigheter. Det är inte ett informationsproblem vi står inför, som stadsdelar och stad. Förskolans utmaning (tillika stadens) är istället att förskolan vet vad vi ska göra, men att vi inte kan genomföra det eftersom vi saknar tillgång till personal med rätt språkkompetens.

Att rekrytera meänkieli-talande personal med pedagogisk utbildning för förskolan är så gott som omöjligt i staden. Vi har ännu inte hittat någon sökande med rätt kompetens. Vi skriver i våra jobbannonser att kunskap i minoritetsspråken är meriterande – även när det gäller kökspersonal. Samtidigt måste vi vara på det klara med att denna meritering inte går före de

kompetenskrav som i övrigt ställs på förskolans personal. I synnerhet vad gäller förskollärare. Utöver detta är det av största vikt att ta hänsyn till att det inte är modersmåls lärare vi anställer, utan en förskollärare/barnskötare som måste vara villig att flytta runt mellan förskolor inom stadsdelen om behov uppstår. Vår senaste språkinventering visade sig inte heller vara helt tillförlitlig. Inom ramen för denna hade två pedagoger uppgivit kunskaper i meänkieli. När det uppstod behov av deras språkkompetens inom stadsdelen bedömde emellertid båda två att deras kunskaper i meänkieli inte skulle räcka till för undervisning.

Vi ser att staden behöver utgå från och arbeta övergripande med denna faktiska personella bristproblematik och hitta reella, hållbara och trovärdiga lösningar. Eftersom staden utlovar förskola helt- eller delvis på minoritetsspråk, krävs det att staden övergripande har täckning för detta löfte, även om förskolan sorterar under stadsdelsnämnderna. När vi i förskolan signalerar att situationen inte är hållbar får vi uppmaningen att ”det är viktigt att ha en dialog med vårdnadshavarna”. Såklart för vi dialog med vårdnadshavarna. Men det är inte en produktiv lösning att föra en dialog som handlar om att vi inte kan leva upp till något som staden utlovar eftersom det inte finns personer med rätt kompetens att tillgå (och samtidigt undra om vårdnadshavarna kanske har någon kontakt vi kan använda oss av).

Det har hittills också varit mycket oklart vem som ska stötta förskolorna i uppdraget, och på vilket vis. Ansvar ligger både hos Ubf och SLK, men det verkar saknas samordning dessa emellan och de personer som arbetar med frågan för att underlätta för stadsdelarna. Snarare förstärks skillnaderna i staden mellan vilket modersmålsstöd barn i förskolan kan få i jämförelse med grundskolan. För grundskolans barn finns t.ex. ett helt Språkcentrum. Detta bidrar till bristande likvärdighet mellan skolformerna inom staden, där förskolebarnen drar det allra kortaste strået.

I vårt tidsödande och bitvis tröstlösa letande efter meänkielitalande personal (obs att vi även frångått krav på pedagogisk erfarenhet) hittade vi till sist en möjlig kontakt i Luleå. Denna person skulle kunna arbeta någon timme digitalt med barnen. När vi äntligen står i begrepp att anställa personen, dyker nästa hinder upp: upphandling av tjänsten. Som i sin tur är krånglig, kräver tid och resurser, allt medan barnen väntar på det de har rätt till enligt staden. Nu är emellertid just den här situationen tillfälligt löst, och barnen får äntligen modersmålsstöd i meänkieli – på distans från Luleå. Så vitt vi förstår är vi först ut inom staden med detta arbetssätt.

För barnens skull, och för likvärdigheten i stadens skolformer, behöver även förskolan få del av samma stöd gällande modersmål som grundskolan har. Om staden bedömer att förskolans barn inte behöver pedagogiskt utbildat modersmålsstöd så skulle Ubf/SLK åtminstone kunna bistå med att söka rätt på, lista, engagera och samordna språkkunniga resurser som förskolan kan använda sig av när behov enligt stadens uppdrag uppstår. De som särskilt ansvarar för arbetet med minoritetsspråken i staden torde kunna använda sina kontakter och kanaler med minoriteterna för att skapa samverkan kring detta. Sannolikt ligger det även i minoriteternas intresse att vilja bidra till förskolebarnens kontakter med språken i fråga. Att vi ska sitta i varje stadsdel och försöka lösa ut behovet när det uppstår är inte ett effektivt arbete som kommer vare sig minoriteterna eller förskolebarnen till godo. Eftersom de språkliga resurserna dessutom är så begränsade, finns det ju ett ännu större behov av att de som finns samordnas för att staden ska lösa ut sitt gemensamma uppdrag – även för förskolans barn.

Insatser för att höja personalens språkliga kompetens

Östermalm är inte ett socioekonomiskt utsatt område, men har liksom övriga stadsdelar ett stort antal medarbetare – företrädesvis barnskötare – med bristande kunskaper i svenska språket.

- **Har ni inventerat stadsdelsområdets behov av att höja personalens kompetens i det svenska språket? Vad visar eventuell inventering?**

Inventering skedde förra året. Då svarade vi att: *Förskolan har utgått från att de för yrket utbildade förskollärarna och barnskötarna har adekvata kunskaper i svenska språket eftersom det finns krav på detta i utbildningarna. Det är främst kring barnskötarutbildningarna som det finns stora frågetecken. Då det allt oftare visar sig att utbildningarna brister i språkraven, kommer en skärpning av kraven att istället ske i annonser samt under rekryteringsprocessen. Detta kommer i sin tur sannolikt minska urvalet av främst barnskötare. Många barnskötarutbildningar har de senaste åren varit av karaktären arbetsmarknadsåtgärder, vilket är fel väg eftersom förskolan kräver väl utbildad personal. Just språkutveckling bland barnen kräver goda svenskkunskaper bland personalen.*

- **Vilka insatser har genomförts under året i stadsdelsområdet för att höja personalens kompetens i det svenska språket?**

För de medarbetare med mycket bristande kunskaper i svenska språket har stadsdelen satsat på en ettårig projektanställning av en SFI-lärare. Läraren delar uppdraget mellan äldreomsorgen (75%) och förskolan (25%). För förskolans del handlar det om att medarbetarna tränar svenska genom att samtidigt arbeta med stadens personalpolicy och förståelsen av denna.

I rekryteringen har skrivningen om kunskaper i det svenska språket skärpts.

- **Hur ser kraven på kunskaper i svenska språket ut för att kunna anställas för att arbeta i förskola?**

Här efterfrågar vi att Ubf tar ett samlat grepp om hur vi i förskolan ska förhålla oss till vilka krav, så att det blir likvärdigt inom staden. Inte minst eftersom personalen byter tjänst inom staden. Kraven på kompetens i svenska språket måste höjas rejält. Förutom formell kompetens behöver även någon form av arbetsprov och språktest (på plats) genomföras.

Bedömningsgrunder för tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd

Svaren är hämtade från den enkät Ubf skickade ut i september gällande Budgetuppdrag tilläggsbelopp i förhållande till socioekonomiskt anslag. Där finns mer information att hämta vid behov.

- **Hur påverkar det socioekonomiska anslaget hur barns behov tillgodoses genom individuell prövning?**

Hela anslaget går till förskolan och alla ansökningar under året har beviljats.

- **Hur tillämpas bedömningsnivåer eller bedömningsgrunder för tilläggsbelopp till barn i behov av särskilt stöd?**

I Östermalms kommunala förskolors arbete med barnhälsa ingår arbetsätt och rutiner kring barn som väcker funderingar. Dessa är samlade i ett gemensamt arbetsdokument. Innan ansökan om verksamhetsstöd skrivs av rektor, ska arbetslaget genomföra pedagogisk kartläggning på organisations- och gruppnivå. Kartläggningen mynnar ut i en handlingsplan på gruppnivå, som sedan följs upp och utvärderas. Nästa steg är sedan en kartläggning på individnivå där vårdnadshavare ska involveras innan den genomförs. Pedagogiska kartläggningen på organisations-, grupp- och individnivå är ett krav för att ansöka om tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd.

Förbättringar i personalens arbetssituation

- **Har stadsdelsnämndens insatser för att förbättra arbetssituationen lett till en mer positiv upplevelse av arbetssituationen hos förskollärare och barnskötare? Hur vet ni det? Syns utfall i medarbetarenkäten eller har annan uppföljning skett?**

Rektorerna arbetar systematiskt med sina medarbetares arbetsmiljö, och det sker regelbunden uppföljning av denna. Vi kan dock inte koppla särskilda insatser specifikt till utfallet i medarbetarenkäten. Förskoleområdenas ledning följer även särskilt upp varje medarbetares arbetssituation under medarbetarsamtalen.

- **Har det hälsofrämjande förebyggande insatserna för att skapa friska arbetsplatser påverkat sjukfrånvaron?**

Före pandemin hade stadsdelens förskolor förhållandevis låg sjukfrånvaro i jämförelse med övriga stadsdelar. Sedan pandemin började är statistiken inte jämförbar med tidigare år, eftersom förutsättningarna varit så pass annorlunda. En allmän tendens är dock fortsatt att längre eller återkommande sjukskrivningar ofta är relaterade till medarbetarnas livssituationer utanför arbetet.

- **Vad är er analys av hur arbetslagets sammanvägda strukturella förutsättningar enligt ovan påverkar personalens arbetssituation? Är det någon strukturell förutsättning som är särskilt angelägen att förbättra?**

Rektorernas bedömning är att förskolans strukturer redan är töjda till bristningsgränsen. Huvudorsaken till detta är att det inom förskolan finns inbyggda begränsningar gällande de strukturella förutsättningarna som de inte kan påverka. Förskollärarna saknar grundskolans arbetstidsavtal för lärarna. Förskollärarnas utökade undervisningsuppdrag och behov av planeringstid ryms inte inom kraven på förskolan att kunna bemanna 12 timmar per dag inom de givna ekonomiska ramarna. Tilläggas ska att dokumentationskraven på lärarna i förskolan är större än grundskolans lärare, samtidigt som förskolan inte har nationella, gemensamma verktyg för hur dokumentationen ska ske.

Det finns ett mycket stort behov i förskolan gällande att öppna upp för anställning av andra yrkesgrupper, exempelvis assistenter (jfr Göteborg). Assistenterna kan avlasta både förskollärare och barnskötare vad gäller praktiska göromål utanför det pedagogiska uppdraget, som disk, tvätt och städ samt bidra till att täcka upp i schemat. Det är också hög tid att villkora anställningen som barnskötare med att denna kräver en barnskötarexamen.

Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndsområdet

- **Beskriv vilka övergripande utvecklingsområden som bedöms vara särskilt viktiga för verksamhetsutveckling i stadsdelsnämndsområdets förskolor, utöver ovan områden.**
- **Ange vilka insatser som kommer att genomföras för att öka likvärdigheten inom dessa områden.**

Verksamhetsplanen för 2022 är under utarbetande och vårt svar baserade på detta faktum.

Undervisningen

Fokus läggs under året på arbetslagens kontinuerliga och systematiska uppföljning samt dokumentation med analys av varje barns utveckling och lärande. Detta görs för att följa och synliggöra barnens förändrade kunskaper och utvärdera hur undervisningen tillgodoser deras möjligheter att utvecklas och lära. Gemensamma strukturer för systematisk dokumentation på grupp- och individnivå kommer att implementeras tillsammans med bedömningsmatriser som utvärderar undervisningskvaliteten.

Förslag till kommunfullmäktige 2021

- **Redovisa behov av och motivera förslag till gemensamma stadsövergripande insatser för förskolorna i Stockholms stad.**

Samtliga förslag är motiverade tidigare i rapporteringen, och utgångspunkten är likvärdighet för barnen i stadens förskolor. Förslagen är ej redovisade i prioritetsordning.

- Utbildning i svenska för barnskötare.
- Utbildning till barnskötare för tillsvidareanställda som saknar längre erfarenhet av arbete i förskolan.
- Framtagande och införande av stadsgemensamma språktester och arbetsprov för att rätt kunna bedöma arbetssökandes kompetens i svenska språket.
- Modersmålsstöd gällande minoritetsspråk samordnas för förskolan i enlighet med skolans upplägg.